

"ויקחו אליך שמן זית זך" משה רבינו מתלבש בכל תלמיד חכם למסור לו את כח הפלפול שקיבל במתנה

בפרשתנו תצוה (שמות כז-כח): "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד". וצריך ביאור להבין מה שאמר הקב"ה למשה: "ויקחו אליך", כי בפרה אדומה כתוב גם כן (במדבר יט-ב): "ויקחו אליך פרה אדומה", ופירש רש"י: "ויקחו אליך, לעולם היא נקראת על שמך, פרה שעשה משה במדבר". הנה כי כן איך יתפרש כאן מה שאמר הקב"ה: "ויקחו אליך שמן זית זך".

עוד ראוי להתבונן במה שכתב בפירושו הרא"ש על התורה כאן, הטעם שלא נזכר שמו של משה בכל פרשת תצוה:

"תמצא בכל הסדרים אשר בתורה, משנולד משה עד משנה תורה, שהוא נזכר, מלבד זה הסדר, ותימא הוא. ושמעתי מפי הר"ר דן אשכנזי ז"ל, לפי שמושה אמר לפני הקב"ה על מחילת העגל דבר רע (שמות לב-לב) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ואמרו ז"ל (ברכות נו). קללת חכם אפילו על תנאי היא באה, אמר הקב"ה אעשה לך לפני משורת הדין, אמחה אותך מן הספר אשר כתבתי, כלומר מספר ואתה תצוה שכתבתי לפני כי תשא, וזו היא הקללה שעשתה רושם, שלא נקרא שם שמו, ובשביל כך לא נזכר משה בזה הסדר".

כפי הנראה דברי הרא"ש הללו הם המקור למה שכתב בנו "בעל הטורים" בתחילת פרשתנו: "לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשנולד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת". וכבר העירו יודעי דבר כי מקור דבר זה הוא בזוהר הקדוש (פרשת פנחס רמז):

"מאן לן רב ממשה, דאמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ואמר לצורך, ואף על גב דקוב"ה עביד רעותיה, עם כל דא לא אשתזיב מעונשאי, והא אתמר, דלא אדכר בפרשת ואתה תצוה ואתמחי מתמן". פירושו: "מי לנו גדול ממשה, שאמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ואמר לצורך, ואף על פי שהקב"ה עשה

רצונו, עם כל זה לא ניצול מעונש, והרי למדנו, שלא נזכר בפרשת תצוה ונמחה משם".

אמנם כל משכיל יבין כי דבר זה צריך ביאור, שהרי משה רבינו רעיא מהימנא מסר את נפשו למען הצלת ישראל בחטא העגל, כשאמר לו הקב"ה (שם לב-י): "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול". ועל כך נכנס משה בעובי הקורה ואמר להקב"ה: "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". ומצינו בזוהר הקדוש (פרשת נח טז): שמשבח את משה שמסר נפשו להציל את ישראל, ולא כנח שלא התפלל על בני דורו. הנה כי כן איך יעלה על הדעת שנענש על כך, שלא נזכר שמו בכל פרשת תצוה.

"אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה"

פתח דברינו יאיר בדברות קדשו של ה"אור החיים" הקדוש לפרש פסוק זה: "ואתה תצוה", על פי המבואר בזוהר חדש (פרשת בראשית דף ח טור ד ד"ה ויקרא), שהגאולה העתידה תהיה על ידי משה רבינו, אבל רק בתנאי שיעסקו ישראל בתורה שניתנה למשה בסיני:

"תא ואחזי לך, דלא אתגלו ישראל אלא על ביטול תורה, שנאמר (ירמיה ט-יב) ויאמר ה' על עזבם את תורת. אמר הקב"ה, בגלויות הראשונות חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשיו הם חטאו בתורה שנתתי למשה, כד יתובן ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם".

בתרגום ללשון קודש:

"בוא ואראה לך, שלא גלו ישראל אלא על ביטול תורה, שנאמר (ירמיה ט-יב) ויאמר ה' על עזבם את תורת. אמר הקב"ה, בגלויות הראשונות חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשיו הם חטאו בתורה שנתתי למשה, כאשר ישבו ויעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם".

לפי זה אומר ה"אור החיים" הקדוש: "ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה". וכוונתו כמו שהביא בפרשת ויחי (בראשית מט-יא ד"ה יט): "הלא ידעת דברי הזוהר הקדוש (פרשת משפטים קכ). כי משה הוא הגואל אשר גאל את אבותינו, הוא יגאל אותנו וישיב בנים לגבולם, דכתיב (קהלת א-ט) מ'ה ש'היה ה'וא שיהיה ראשי תיבות משה".

וזהו רמז הכתוב: "ואתה תצוה את בני ישראל", עתיד אתה להתחבר עם בני ישראל בגאולה העתידה, ויהיה "תצוה" מלשון צוותא והתחברות, אבל התנאי לכך הוא: "ויקחו אליך שמן זית זך", שיעסקו בתורה שנמשלה לשמן המאיר באופן זך בלי שמרים, דהיינו תורה לשמה ולא על מנת לקנטר או לשם כבוד. ואמר עוד: "כתית למאור", שצריך לכתת גופם וכוחם לעסוק בתורה, כמו שדרשו בגמרא (ברכות סג): מקרא שכתוב (במדבר יט-יד): "זאת התורה אדם כי ימות באהל", אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה עכדה"ק.

אמנם גם כאן ראוי ליישב הפליאה הגדולה, הלא משה רבינו הוא אוהבם של ישראל, ולא בחנם מכנה אותו בזוהר הקדוש תמיד בתואר "רעיא מהימנא" – רועה נאמן, שמסר נפשו להציל את ישראל בחטא העגל, הנה כי כן מדוע הוא כל כך מקפיד על ביטול תורה, עד כדי כך שאינו חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

מ' יום למד משה תורה ושכחה עד שניתנה לו במתנה

רחש לבי דבר טוב ליישב כל זה על פי מה ששינינו בגמרא (נדרים לח): "אמר רבי יוחנן, בתחילה היה משה למד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנאמר (שמות לא-יח) ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו". ותמה על כך האלשיך הקדוש בפרשת כי תשא (שם), הלא הקב"ה ידע מראש שלא יוכל משה לזכור את התורה רק אם

אור החיים הקדוש: "כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה"

גמרא: "בתחילה היה משה למד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה, שנאמר ויתן אל משה ככלותו"

פליאת האלשיך הקדוש: הלא הקב"ה ידע שמשה ילמד וישכח, מדוע אם כן לא נתן לו את התורה במתנה מיד

חתם סופר: באותם ארבעים יום גילה הקב"ה למשה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש עד סוף כל הדורות

כל אחד מישראל יש לו חלק מיוחד בתורה

ונראה להרחיב בדבריו הקדושים, בהקדם להתבונן במאמר המדרש הנזכר (ויק"ר כב-א): "אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני רבו, כולן נאמרו למשה בסיני, שנאמר (קהלת א-י) יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא, חבירו משיב עליו, כבר היה לעולמים". מבואר מזה כי אין שום דבר חדש בתורה, כי הכל כבר נאמר למשה מסיני.

אמנם יש לתמוה על כך, ממה שכתב הגה"ק החיד"א ב"דבש לפי" (מערכת ח אות ג): "האחרונים יכולים לחדש מה שלא יכלו הראשונים, כי עדיין לא הגיע זמן החידוש ההוא". ענין זה מבואר ביתר אריכות בדברי החיד"א בספר "חסדי אבות" על מסכת אבות לפרש המשנה (אבות פ"ג מ"ח): "כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו". והנה לשון קדשו:

"אפשר לומר במה שידוע כי כל אחד קיבל חלקו בתורה בסיני, ואם הוא ירא שמים הוא המוציא לאור אשר קיבלה נשמתו, והחידוש ההוא אין אחר יכול לחדשו כי הוא חלקו, ואם זכה וחידש החידוש ההוא אשר קיבלה נשמתו, ואחר זה שכוח מעיקרא, זו רעה חולה, שהחידוש ההוא אין חכם אחר יכול לחדש, וזהו שאמר כל השוכח דבר ממשנתו דייקא, מהשייך לשורש נשמתו ושכחו מתחייב בנפשו".

נמצינו למדים מזה, כי בכל דור ודור מתגלים חידושי תורה שלא נתגלו עד היום, כי כך גזרה חכמתו יתברך שחידושי התורה הללו יתגלו דוקא על ידי חכמי התורה שבדור ההוא, וקודם לכן לא היה יכול להתגלות אפילו על ידי הראשונים כמלאכים. ונראה ברור שמקור דברי החיד"א הוא בדברי זקינו המקובל האלקי רבי אברהם אזולאי בספר "חסד לאברהם" (מעין ב נהר כא), והנה לשון קדשו:

"כי התורה ונשמתן של ישראל ענין אחד הוא ובחינותיהן שוה, והעד על זה כי התורה בתפארת

יקבלה במתנה, הנה כי כן מה ראה על ככה ללמדו תורה כל ארבעים יום שהיה משכחה, עד שניתנה לו במתנה בסוף ארבעים יום.

והאריך לבאר בדברי קדשו, כי מה שלמד הקב"ה עם משה תורה ארבעים יום, היה כדי לזכך את טבעו בבחינת יצירת הולד שהיא ארבעים יום, כמבואר בגמרא (בכורות כא): "יצירת הולד באשה ארבעים יום", לכן רק אחרי ארבעים יום שכבר נזדכך טבעו, היה מוכן לקבל את התורה במתנה שלא תשתכח ממנו עכדה"ק.

עוד ביאור נפלא על כך מצינו ב"עיון יעקב" (להגאון הגדול בעל שו"ת "שבות יעקב" ובעל "חק יעקב" על הלכות פסח) בפירושו על ה"עין יעקב" (נדריים שם):

"ואפשר לומר, ללמוד ממנו דורות הבאים שלא יגעתי ומצאתי אל תאמין (מגילה ו: אלא יגעתי ומצאתי, שהרי משה אדון הנביאים לא זכה למתנת התורה, עד שיגע עצמו כל מ' יום בלי אכילה ושתייה, ואז מצא טוב זו תורה וניתנה לו במתנה".

כדרכה של תורה שנדרשת בשבעים פנים, נראה לומר ביאור חדש על מה שלמד הקב"ה תורה עם משה רבינו ארבעים יום למרות שהיה משכחה, על פי מה שכתב ב"דרשות חתם סופר" (חלק ב דף תו טור ג) לפרש מקרא קודש בפרשת תרומה (שמות כה-ב):

"ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. פה נרמז מה שאמרו חכמינו ז"ל (ויק"ר כב-א), שבאותן מ' יום ניתן למשה רבינו ע"ה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, והיינו בעוסק בתורה לשמה זוכה לכוון חלקו שניתן לנשמתו בסיני... והיינו ויקחו לי תרומה - תורה מ', מאת כל איש, כי כל העוסק בתורה מצליח, (מגילה ו: א) ויגעתי ולא מצאתי אל תאמין, ואת אשר ידבנו לבו, ומחדש ומוציא סברא מלבו חידושי תורה, תקחו את תרומתי, כי שלי הוא וכולם ניתנו מרועה אחד".

נמצינו למדים מדברי ה"חתם סופר" יסוד גדול, כי באותם ארבעים ימים ששהה משה רבינו בשמים, מסר לו הקב"ה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ובזה מפרש ה"חתם סופר" כמין חומר את הפסוק: "ויקחו לי תרומה" - אותיות תורה מ', לרמז שהקב"ה נתן את התורה למשה מ' יום, כדי לגלות לו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ומזה נשכיל להבין כי "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", שכל אחד צריך לגלות חלקו בתורה שנתגלה למשה באותם מ' יום.

ובה סוד ישראל שהם ס' רבוא, ובכל נשמה ונשמה יש לה בחינה ידוע בתורה שאי אפשר שתתגלה על ידי זולתו, אלא אותה הנשמה תגלה אותם הסודות, ובעוד שאותה הנשמה לא גילה אותם הסודות, אין הקב"ה מגלה אותם לצדיקים כלל זולתי למשה רבינו ע"ה, שאפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש בתורה נאמר למשה, אלא שלא ניתן לו רשות לגלותו כלל, וזהו בכל ביתי נאמן הוא".

הנה כי כן צריך ביאור ליישב הסתירה העצומה, כי מצד אחד למדנו במדרש: "אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני רבו, כולן נאמרו למשה בסיני". אך מצד שני למדנו שכל חידוש יש לו זמן מיוחד להתגלות בעולם על ידי תלמיד חכם שזהו חלקו בתורה, ואינו יכול להתגלות לפני זה, ולכן יכולים האחרונים לחדש חידוש בתורה מה שלא חידשו הראשונים, ולפי המבואר הלא כבר נתגלה החידוש למשה רבינו בהר סיני.

משה רבינו שכח את חלקי התורה שעדיין לא הגיע הזמן לגלותם

ונראה לבאר הענין בזה, על פי הידוע כי משה רבינו כלל בתוכו את כל ששים ריבוא נשמות ישראל, כמבואר במדרש תנחומא (פרשת בשלח ד"ה אז ישיר): "משה ובני ישראל, משה שקול כנגד כל ישראל". מעתה יתבאר הטעם שקיבל משה בארבעים ימים הללו את כל התורה כולה, גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש עד סוף כל הדורות, כי כל הנשמות היו כלולות בו והיה צריך לקבל גם את חלק תורתם.

אולם מאחר שעדיין לא ניתנה רשות לגלות החלקים הללו בתורה, עד שיגיע הזמן להתגלות על ידי אותם תלמידי חכמים כל אחד בדורו, לכן נשתכחו ממשוה כדי שלא יוכל לגלותם לישראל לפני הזמן. אולם מה שאנו יכולים להשיג כל אחד חלקו בתורה, הוא רק בזכות משה רבינו שורש נשמות ישראל שכבר קיבל חלק זה בתורה בהר סיני.

יום ה' וכו', והכוונה מפורש כדברינו, דאם יזכרו תורת משה עבדי וכו', אז תיכף הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא, ומוכח להדיא דבזכרון תורת משה רבינו תלוי ביאת אליהו שיבא במהרה בימינו, ולכך בצאת כל ספר וספר כדת, הוא התקרבות הגאולה".

"ויקחו אליך שמן זית זך" להחזיר התורה שנשתכחה ממוך

בדרך זו במסילה נעלה לבאר ביתר עמקות, איך באמת מסוגלים חכמי התורה בכל דור ודור לגלות חלקי התורה שנשתכחו ממשוה רבינו באותם ארבעים הימים שהיה בהר סיני, על פי מה ששינו בגמרא (נדרים לח.) שנתן הקב"ה את פלפול התורה במתנה רק למשה רבינו, אלא שמשוה נהג בו טובת עין ומסרה לישראל, ועליו הכתוב אומר (משלי כב-ט): "טוב עין הוא יבורך". וצריך ביאור להבין לשם מה מסר הקב"ה את פלפול התורה רק למשה, ומשה נהג בו טובת עין ומסרו לישראל. זאת ועוד, איפה מצינו רמז על כך, שמסר משה את כח הפלפול לכל ישראל.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שמצינו, כי על ידי פלפול התורה אפשר להחזיר את התורה שנשתכחה ממנו, כמבואר בגמרא (תמורה טז): "שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה... אמר רבי אבהו, אף על פי כן החזירין עתניאל בן קנז מתוך פלפולו". וכן מצינו בגמרא (כתובות קג): שאמר רבי חנינא: "אם חס ושלום נשתכחה תורה מישראל מהדרנא ליה מפלפולו".

מעתה נראה כי מטעם זה מסר הקב"ה למשה רבינו את כח הפלפול בתורה, כדי שיוכל להחזיר על ידי הפלפול את כל חלקי התורה שנשתכחו ממנו בארבעים הימים שהיה בהר סיני. אך לכאורה אין בזה שום תועלת, שהרי כבר נתבאר כי כל חלקי תורה הללו אינם יכולים להתגלות על ידי משה, כי אם כאשר יגיע הזמן לגלותם על ידי חכמי התורה שבכל דור ודור.

אולם ביאור הענין הוא על פי מה שמצינו בגמרא (שבת קא:; סוכה לט., ביצה לח.; חולין צג.) שנהגו האמוראים לומר זה לזה: "משה שפיר קאמרת". ומבואר ב"אור החיים" הקדוש בתחילת פרשתנו (ד"ה עוד ירמוז), וכן ביאר השל"ה הקדוש (מסכת שבועות תורה אור אות לב), שכל תלמיד חכם יש בו ניצוץ משה רבינו, כמבואר בתיקוני זוהר (תיקון סט קיב.) כי נשמת משה מתפשטת ומתלבשת בכל דור ודור בכל חכם שעוסק בתורה: "ואתפשטותיה הוא בכל דור ודור, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא, עד שתין רבוא".

חיד"א: "האחרונים יכולים לחדש מה שלא יכלו הראשונים, כי עדיין לא הגיע זמן החידוש ההוא"

הקב"ה גילה למשה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, אלא שנשתכח ממנו כדי שלא יתגלה טרם הזמן

"זכרו תורת משה עבדי", הקב"ה מתחנן אלינו לזכור חלקי התורה שנשתכחו ממשוה כי הם שייכים לנו

"ויקחו אליך שמן זית זך", שיעמלו בתורה בדרך פלפול בבחינת שמן זית זך שהוא סגולה נפלאה לזכרון

אך לפי האמור יש לפרש הכוונה בזה, שהקב"ה מתחנן אלינו: "זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב", בארבעים הימים שהיה על ההר, "על כל ישראל חוקים ומשפטים", שגיליתי לו את כל חלקי ישראל חוקים ומשפטים שעתידים לחדש בכל דור ודור ונשתכחו ממנו, על כך אני מבקש לזכור את כל חלקי התורה הללו, על ידי שתעמלו בתורה ותזכרו בחלק ותורתכם שגיליתי למשה בהר סיני.

הנה כי כן יאירו עינינו להבין דברי ה"אור החיים" הקדוש: "ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה", על פי מה ששינו במשנה (אבות פ"ג מ"ח): "כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ט-ט) רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך".

נמצא לפי זה כי כל זמן שלא נזכר משה בכל מה שלמד באותם ארבעים ימים בהר סיני, הרי זה כאילו הוא ח"ו בבחינת: "שוכח דבר אחד ממשנתו", אבל על ידי שכל אחד יגלה את חלקו בתורה, הרי בכך אנו מחזירים למשה רבינו את זכרון התורה שלמד בהר סיני, ועל ידי זה יחפוץ משה לגאול את ישראל, כי הגאולה העתידה תלויה בגילוי כל חלקי התורה שנמסרו למשה מסיני ונשתכחו ממנו.

דבר זה יש ללמוד ממה שאמר החכם מכל אדם (קהלת יב-יב): "ויותר מהמה בני היזהר עשות ספרים הרבה אין קץ". ופירש הגאון הגדול רבי שלמה קלוגר זצ"ל בשו"ת "טוב טעם ודעת" (מהדורא תניינא הקדמה), כי מה שצריך לעשות הרבה ספרים, הוא מפני כי הגאולה העתידה תלויה בגילוי כל חלקי התורה:

"והנה זה מפורש בדברי מלאכי הנביא, זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב וכו', הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא

ויש להביא סימוכין לכך ממה ששינו בגמרא (דה ל:) על העובר במעי אמו: "ומלמדין אותו כל התורה כולה... וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה". וצריך ביאור מהי התועלת ללמדו כל התורה מאחר שהוא שוכח הכל ביציאתו לאויר העולם. וביאר ה"נועם אלימלך" ב"ליקוטי שושנה" (ד"ה משוך חסדך), כי אם לא היו מלמדים את הנשמה תחילה כל התורה, לא היה באפשרי בדרך הטבע שישגי האדם אחרי לידתו בתוך הגוף החומרי את התורה שהיא חכמתו של הקב"ה.

הנה כי כן זה הענין היה גם אצל משה רבינו שכלל בתוכו כל נשמות ישראל, כי מתחילה למד באותם ארבעים הימים את כל חלקי תורתם של כל ישראל שהיו כלולים בו עד סוף כל הדורות, אולם הקב"ה סיבב בכוונה תחילה שישכחם כי עדיין לא הגיע הזמן שיתגלו בעולם, ואם לא היה נשתכח ממנו היה חייב לגלותו לכל ישראל, כדי שלא יהיה בכלל מה ששינו במשנה (סנהדרין פט.) שאסור לנביא לכבוש את נבואתו שלא לגלותה, אולם על ידי שמשוה כבר למדם בהר סיני ושכחם, יכולים כל ישראל שהיו כלולים בו להשיג את חלקם בתורה, כפי שכבר השיגו בהיותם כלולים במשה רבינו.

"זכרו תורת משה עבדי"

חשבתי דרכי כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין בזה מאמר ה' בידי נביאו (מלאכי ג-ב): "זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים". וצריך ביאור מה שמבקש הקב"ה מישראל: "זכרו תורת משה", ולא "למדו תורת משה". עוד צריך ביאור מה שמבקש הקב"ה לזכור "תורת משה עבדי", שהרי התורה היא חכמתו של הקב"ה שמסרה לישראל על ידי משה. וכבר עמדו על כך חכמינו ז"ל ופירשו הכוונה בזה (שבת פט.): "אמר לו הקב"ה למשה הואיל ומיעטת עצמך תיקרא על שמך, שנאמר זכרו תורת משה עבדי וגו'". ועדיין צריך ביאור שהרי למעשה התורה היא של הקב"ה.

ונראה לבאר הענין בזה, כי כאשר נתבונן בהבדל שבין זית ובין שמן זית נראה כי ההבדל הוא בכך, כי השמן טמון ועצור בתוך הזית, ועל מנת להוציא את השמן צריך לטרוח לכתוש את הזית במכתשת עד שיוצא ממנו השמן, אמנם מי שהוא עצלן ואינו טורח להוציא את השמן מן הזית, הרי הוא אוכל את הזית יחד עם השמן העצור בתוכו.

לפי זה יומתק להבין מה שאמר רבי יוחנן: "כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה", כי זית רומז על לימוד התורה בלי שום יגיעה, שאז אין התורה מתקיימת אלא משתכחת, "כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה", כי שמן זית רומז על יגיעת האדם בתורה בדרך פלפול, שכותש את הסוגיה במכתשת, בונה וסותר, מקשה ומתרץ, עד שהוא מברר את הסוגיה לאשורה בבחינת שמן זית זך.

הנה כי כן זהו פירוש הפסוק: "ואתה תצוה את בני ישראל", אתה תתחבר [מלשון צוותא] עם בני ישראל למסור להם את פלפול התורה שנתתי לך, "ויקחו אליך שמן זית זך", כדי שיעסקו בתורה בדרך פלפול בבחינת שמן זית זך, להחזיר אליך את כל חלקי התורה שנשתכחו ממך בהר סיני, "כתית למאור", שיכתתו עצמם לפלפל בתורה בדרך עמל ויגיעה, ועל ידי זה יזכו "להעלות נר תמיד", שתתקיים התורה תמיד ולא תשתכח עוד.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הטעם שלא נזכר שמו של משה בפרשה זו: "ואתה תצוה", כי אין זה בתור עונש כפי שנראה בהשקפה הראשונה, אלא אדרבה שכר גדול על שמסר נפשו להציל את ישראל מכליה, שיזכה להתלבש בכל חכמי התורה בכל הדורות. נמצא ששמו לא יהיה תמיד משה, אלא בכל דור נקרא בשם גדולי התורה שבאותו דור.

פעם נקרא רבי שמעון בר יוחאי, הלל הנשיא, רבי עקיבא, רבי יהודה הנשיא, וכן בכל שמות התנאים והאמוראים, פעם נקרא בשם הרמב"ם, הרמב"ן, הרשב"א, הריטב"א וכל הראשונים, פעם נקרא בשמו של רבינו האריז"ל, רבי ישראל בעל שם טוב, רבי אליהו מוולנא, רבי עקיבא איגר, קצות החושן, נתיבות המשפט, וכך בשמותיהם של מנהיגי ישראל בכל הדורות, וכאשר נשלים לברר את כל חלקי התורה שנמסרו למשה רבינו בסיני, יחפוץ משה רבינו רעיא מהימנא לגאול עם העוסקים בתורה במהרה בימינו אמן.

התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, והנה דברי ה"טורי זהב" בלשון קדשו:

"לפי שלא הלכו בה, שהתורה אינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, דהיינו שעוסק בפלפול ומשא ומתן של תורה, כמו שכתוב אם בחקותי תלכו, על מנת שתהיו עמלים בתורה, מה שאין כן באותם שלומדים דברי תורה מתוך עונג ואינם יגיעים בה אין התורה מתקיימת אצלם, על כן אמר ולא הלכו בה, רצונו לומר שלא עסקו בהלכות התורה דרך משא ומתן של פלפול המתייחס להליכה".

לפי זה מבאר ה"טורי זהב" מה שאמר רב: "שאינ מברכין בתורה תחילה", כי חכמינו ז"ל תיקנו לברך בברכת התורה: "וצונו לעסוק בדברי תורה", ולא תיקנו לברך "ללמוד דברי תורה", כדי ללמדנו שעיקר מצות לימוד התורה הוא דוקא בדרך עמל ויגיעה, כאדם שעוסק במשא ומתן ומתייגע להרוויח את פרנסתו.

וזהו שאמר רב: "שאינ מברכין בתורה תחילה", כלומר שלא נתנו לב לברך ברכת התורה בכוונה הראויה באמרם: "לעסוק בדברי תורה", שצריך ללמוד דוקא בדרך עמל ויגיעה, אלא למדו תורה רק מה שנוח להם בלי שום עמל וטורח, לכן לא נתקיימה התורה בידם ולא יכלה להגן עליהם, אלו תוכן דבריו הקדושים.

נמצינו למדים מדברי ה"טורי זהב" דברים ברורים, כי שורש הגלות הוא משום שלא עסקו בתורה בדרך פלפול, ומזה נשכיל להבין כי עיקר התיקון לצאת מהגלות המרה, הוא רק בזכות עסק בתורה בדרך פלפול ויגיעה בבחינת: "לעסוק בדברי תורה". הנה כי כן למדנו מזה כי מה שכתב ה"אור החיים" הקדוש: "אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה", כוונתו שאינו חפץ לגאול עם המתעצלים מלעמול בתורה בדרך פלפול.

"שמן זית" רומז על פלפול התורה

בדרך המלך נלך לפרש בזה מאמר הקב"ה למשה: "ואתה תצוה את בני ישראל, ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד", על פי מה ששינינו בגמרא (הוריות ג): "אמר רבי יוחנן, כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה, כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה". וצריך ביאור להבין הטעם שאכילת הזית גורמת לשכחת התורה, ואילו שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה.

לפי האמור נראה לבאר הענין בזה, כי משה רבינו מתלבש בכל תלמיד חכם כדי למסור לו את כח הפלפול שנתן לו הקב"ה, כדי שיוכל להחזיר בכח הפלפול את חלקי התורה שנשתכחו ממנו, לכן כל תלמיד חכם שמפלפל בתורה בקדושה ובטהרה נקרא בתואר: "משה שפיר קאמרת", על שם הניצוץ של משה שמתלבש בו, כדי למסור לו את כח הפלפול שקיבל מהקב"ה. הנה כי כן זאת היא טובת העין שנהג משה למסור את פלפול התורה לישראל, על ידי שמתלבש בכל תלמיד חכם העוסק בתורה.

גלות ישראל משום שלא עסקו בתורה בדרך פלפול ויגיעה

נמצינו למדים מזה כי מה שכתב ה"אור החיים" הקדוש: "אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה", כוונתו שאינו חפץ לגאול עם המתעצלים מלעמול בתורה בדרך פלפול, אשר על ידי כח הפלפול מחזירים את חלקי התורה שנשתכחו. ויש להביא ראיה ברורה לכך ממה ששינינו בגמרא (מדרים פא):

"אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (ירמיה ט-יא) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דיבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירושו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב (שם יב) ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה, היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה, אמר רב יהודה אמר רב, שאין מברכין בתורה תחילה".

וכבר תמהו המפרשים איך יעלה על הדעת, שכלל ישראל גלו מארצם רק בגלל שלא בירכו בתורה תחילה. ומבאר ה"טורי זהב" הכוונה בזה על פי מה ששינינו בגמרא (ברכות סג): "מניין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל". והנה מצינו כי לשון "הליכה" בתורה מתייחסת לעמל התורה, כמו שפירש רש"י (ויקרא כו-ג): "אם בחוקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה".

וזהו שביאר הקב"ה הטעם שאבדה הארץ: "ולא שמעו בקולי", שלא שמעו בקול ה' וחטאו בג' עבירות החמורות, ומפרש הטעם שלא נתקיימה התורה בידם שתוכל להגן עליהם: "ולא הלכו בה", שלא נתייגעו בתורה אלא עסקו בה בדרך תענוג והנאה, לכן לא נתקיימה בידם כי אין